

РЕЦЕНЗИЯ

*от проф. д-р Манол Николов Рибов - член на научно жури
в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
с кандидат д-р Мариана Николова Ушева
по направление 3.7. Администрация и управление/
Икономика и управление (управление),
обявен в ДВ бр. 57 от 14.07.2017г*

Рецензията е изготвена на основание на Заповед № 1781/31.08.2017 г. на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград и Решение на заседание на научното жури от 19.09.2017г. Съдържанието ѝ е съобразено с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Наредбата за развитие на академичния състав в ЮЗУ. В структурно отношение рецензията е съставена от **пет части и заключение**, в които е дадена оценка на изследователската, учебната, преподавателската, административната и обществената дейност, изказани са лични впечатления за кандидата и са дадени препоръки и бележки по неговата дейност.

Изследователска дейност и резултати

За участие в конкурса д-р Мариана Ушева е представила 3 самостоятелни монографии, 4 колективни монографии в чужбина, 1 колективна студия, 19 научни статии в България, 20 научни статии в чужбина, 3 доклада, 3 самостоятелни учебника, 1 колективен учебник, 1 учебно ръководство или общо 55 публикации с общ обем 2292 страници. Те се приемат за оценка без изключение, тъй като в съдържанието им не бяха констатирани популярни сюжети, тематично дублиране и връзки с докторантския труд на кандидата. По вид, брой и обем тези публикации са както следва:

Табл.1 Публикации, представени по качествени и количествени признаци

№	Вид на публикацията	авторство		Език на публ.			Номерация в списъка на публ.	Брой публ.	Брой стр.
		Само ст.	В съавтор.	Бъл г.	Рус .	Анг л.			
1	Монографии	3	4	3	4	-	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	7	1044
2	Студии	-	1	1	-	-	13	1	24
3	Статии	36	3	17	17	5	14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53	39	291
4	Доклади	3	-	1	2	-	27, 54, 55	3	21

.									
5	Учебници	3	1	4	-	-	8, 9, 10, 11	4	800
6	Учебно ръководство	1	-	1	-	-	12	1	112
	Общо	46	9	27	23	5	-	55	2292

Приетите за оценка публикации 7 **монографии**, от които: 3 самостоятелни монографии (№1, 2, 3), 4 колективни монографии в чужбина (№4, 5, 6, 7); 1 колективна **студия** (№13); 39 **научни статии**, от които: 19 научни статии в България (№14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33), 20 научни статии в чужбина (№34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53); 3 **доклада** (№27, 54, 55); 4 **учебника**, от които: 3 самостоятелни учебника (№8, 9, 10), 1 колективен учебник (№11); 1 **учебно ръководство** (№12).

Публикациите на кандидата са рецензирани от хабилиитирани преподаватели, предимно от ЮЗУ „Неофит Рилски“ и хабилиитирани чуждестранни учени. Те са отпечатани в университетски издателства и са популяризирани, най-вече чрез обичайните канали на книгоразпространението. За по-голямата част от трудовете на кандидата, участието на авторите е отбелязано в самите публикации, за тези от тях, за които това не е направено с представен разделителен протокол.

Справката на цитиранията, представена от кандидата, показва, че общия брой на цитиранията на научните му трудове е 39, като от тях 15 – в български източници, 24 – в международни.

1.1 Оценка на основния научен труд

За основен научен труд кандидатът е представил монографията „**Позитивно лидерство**“. Тя е изготвена в обем от 235 страници, пет от които представляват библиографични данни. В структурно отношение трудът е съставен от въведение, три глави и заключение. В тях последователно е **разгледано** състоянието и развитието на лидерството, концептуалните изследвания за лидерството, създаването и управлението на екипи и прилагането на концепцията за Позитивното лидерство в дейността на Общинска администрация - Благоевград. Монографията третира особено актуалните проблеми, свързани с лидерството като важна част от ефективното управление, необходимостта от адекватни на съвременността лидери, тяхното идентифициране, изграждане, съхраняване и развитие. Големите изисквания, поставени пред съвременния ръководител, необходимостта от принципно друг тип взаимоотношения в трудовите колективи и ръководството им, логично водят до определени промяни в нагласите и търсенето на решения в тази насока.

Изяснени са особеностите на управлението, лидерството и управлението на екипи на примера на общинска администрация. Диагностицирани са сходствата и различията между лидера и мениджъра, определени са основните лидерски качества и умения. Извършен е критичен анализ на теориите за лидерството, като са изтъкнати техните предимства и недостатъци от гледна точка на обществената практика.

Актуалността на тематиката, намерила място в оценявания монографичен труд на кандидата е безспорна. Тя отразява трайни световни тенденции, свързани с лидерството и управлението на екипи, а това се оказва особено важно при ръководството на служителите в общинска администрация и тяхната ефективност и качество на обслужването на граждани. В специализираната литература тези проблеми

са слабо разработени, особено когато става въпрос за нов тип ръководство на екипи и изграждането на нови лидери в административната сфера, което обяснява и мотивът на кандидата за избора на тази тема. В монографията е направен опит за едно цялостно изследване и разработване на **методологията на управление и ресурсно осигуряване** на специализиран екип от общинска администрация в стила на позитивното лидерство. В нея се съдържат разработените от кандидата алгоритми за структурата, организацията, методите и средствата за дефиниране на целевия контур, анализа на ситуациите за разкриване на слабостите, разработването на стратегиите, подготовката на плана за действие и определянето на критериите за оценка на изпълнението.

Най-общо постигнатите от кандидата **научни приноси** в монографичния труд са както следва:

1. Разработен е алгоритъм за оценка на дейността на лидера
2. Определени са параметрите на модела на позитивното лидерство и различията в стила на общуване.
3. Предложен е методически инструментариум за оценка на ефективността от прилаганите форми, методи и процедури за развитието на позитивното лидерство.
4. Ситуирано е позитивното лидерство в системата на съвременните отношения в работната среда.

Въпреки безспорните достойнства на монографията, в процеса на запознаването ми с нея се натъкнах и на някои слабости. Без да им отдавам особено значение ще си позволя да направя следните критични бележки:

1. Би било добре монографията да обхваща по-широк спектър от теми, които още повече да контрастират на актуалността на проблематиката.
2. Би било добре да се проследи развитието на наблюдавания екип след определен период от време, което би дало ново развитие и устойчивост на разработката.

Посочените критични бележки не намаляват значението на изтъкнатите научни постижения. Предметно-съдържателният анализ на монографията показва, че върху основата на достигнатите научни резултати се предлагат решения за прилагането на концепцията за позитивното лидерство в общинска администрация.

1.2. Оценка на публикациите, несвързани с основния монографичен труд

Освен основния монографичен труд за участие в конкурса Мариана Ушева е представила и 54 други публикации, 2 самостоятелни монографии, 4 колективни монографии в чужбина, 1 колективна студия, 19 научни статии в България, 20 научни статии в чужбина, 3 доклада, 3 самостоятелни учебника, 1 колективен учебник, 1 учебно ръководство с общ обем 2057 страници. В тематично отношение те третираат различни проблеми, но диференциацията при тях е в границите на необходимото и достатъчно разнообразие за да не се влезне в противоречие с обявения конкурс. Анализът на тематичната насоченост на тези публикации ми дава основание да ги обособя в няколко групи, като взаимодействието на включените в тях теми, варира от простия обмен на идеи до взаимната интеграция на концепции, методологии, процедури, епистемологии, терминология и т.н. По-конкретно става въпрос за следните седем групи:

1. Теоретични и практико-приложни аспекти на концепцията „Управление на таланта” (№№ 2, 15, 18, 19, 20, 25, 42, 48, 53, 55).
2. Характерни черти на екипната работа, специфичните роли и позиции на отделните членове на екипа, ролята на комуникацията и сътрудничеството, креативността и социалната отговорност на бизнеса в съвременното управление (№№ 1, 2, 12, 16, 25, 29, 30, 40, 44).

3. Съвременни тенденции и основни методи за управление в кадровия мениджмънт (№№ 8, 12, 14, 16, 17, 22, 23, 27, 49, 51, 53).

4. Постановки и оригинални виждания за личността в управлението, за психодинамиката ѝ, за външните статично-динамични особености (№№ 8, 11, 12, 14, 17, 19, 24, 29, 30, 39, 50, 52);

5. Професионалната подготовка на бъдещия мениджър, ролята на преподавателя по управленски дисциплини (№№ 4, 5, 6, 12, 13, 34, 35, 36, 37, 43, 46);

6. Управление на човешките ресурси на пазара на труда в България - сравнителен анализ на различни аспекти на управлението на човешките ресурси в България и Русия и се извеждат конкретни препоръки на база характерните особености на всяка от страните (№№ 6, 25, 29, 32, 33, 36, 46, 47, 52).

7. Теоретични и практически въпроси на състоянието и развитието и са изследвани тенденции на управлението на потребителското поведение и продажбите (№№ 3, 9, 10, 11, 12, 18, 21).

Това **типологизиране** на трудовете на кандидата се основава на формални признаци. При него се акцентира на тематичното сходство между публикациите в съответната група. Негов генерален постулат е обхващането на всички публикации на кандидата в една съвкупност и нейното изследване като система. По нататък логиката на типологизацията ни отвежда до декомпозирането на тази съвкупност на групи и установяването на системните връзки между тях.

Първото от седемте тематични направления се отнася за различните аспекти на **концепцията „Управление на таланта“** (№№ 2, 15, 18, 19, 20, 25, 42, 48, 53, 55). В публикациите от това направление са засегнати въпроси за идентифицирането, обучаването и задържането на служители и управленци – таланти. Разгледано е управлението на таланта в полза на предприемачеството (№18). Специално внимание се отделя на компетентностният подход като ресурс, каписат и конкурентно предимство в съвременния мениджмънт (№19), както и на технологията „Асесмънт-център“ в подбора на персонала и идентифицирането на талантиливи служители (№20). Разглеждат се съвременните тенденции и основни методи за управление в кадровия мениджмънт (№25).

Второто тематично направление засяга характерни черти на **екипната работа, специфичните роли и позиции на отделните членове на екипа, ролята на комуникацията и сътрудничеството, креативността и социалната отговорност на бизнеса в съвременното управление** (№№ 2, 12, 16, 25, 29, 30, 40, 44). Разглежда се спецификата на общуването в контекста на въздействията и взаимодействията в управленската практика (№12). Направени са изследвания в областта на неуспешния мениджмънт (№16). Разгледана е спецификата на социалните въздействия и взаимодействия, както и ролята и значението на мотивационните и хигиенните фактори при управлението на човешките ресурси (№№ 29, 30). Специално внимание се обръща на социалната отговорност на бизнеса (№40) и екипната работа в съвременното европейско управление на персонала (№44).

В третото тематично направление се третира въпросите, свързани с **управлението в кадровия мениджмънт** (№№ 8, 12, 14, 16, 17, 22, 23, 27, 49, 51, 53). Специална публикация е посветена на успешният ръководител на XXI век (№ 14). Поставя се акцент върху властта като необходимо условие в управлението (№ 17) и ефективният контрол на резултатите от дейността - главен елемент в управлението на персонала (№ 23).

Четвъртото тематично направление включва в себе си постановки и оригинални **виждания за личността в управлението, за психодинамиката ѝ, за външните статично-динамични особености.** (№№8, 11, 12, 14, 17, 19, 24, 29, 30, 39,

50, 52). Изведени са конкретни препоръки към изграждането и реализирането на съвременния ръководител, включително чрез възможностите на предприемаческата култура и бизнес етикета (№8, 39). Разглежда се планирането на човешките ресурси и определянето на потребностите от персонал (№11). Специална статия е посветена на емоционалния интелект като определящ фактор за развитието на иновационно лидерство в съвременния мениджмънт (№24). Специално внимание се обръща и на ролята и значението на мотивационните и хигиенните фактори в съвременното управление на човешките ресурси (№30). В отделна публикация се разглежда комуникативния мениджмънт на съвременния ръководител на организация (№ 50) и прилагането на творчество, креативност и иновации в управлението на малкия и средния бизнес (№52).

Петото тематично направление разглежда въпросите на **професионалната подготовка на бъдещия мениджър, ролята на преподавателя по управленски дисциплини** (№№4, 5, 6, 12, 13, 34, 35, 36, 37, 43, 46). Участието в една от колективните монографии в чужбина (№4) и научна статия (№35) засяга съдържанието и взаимовръзките на концепцията „Ситуация на успеха” с теорията за „Позитивното лидерство” и създаването на позитивни лидери по време на обучението и професионалната дейност. Друго участие в колективна монография в чужбина на кандидата е посветено на мисията на преподавателя в съвременното висше образование (№5). В съвместната си публикация с руския учен Л. Шемятихина в още една колективна монография, издадена в Русия кандидата представя осигуряването на качеството на професионалната подготовка на мениджърите (№6) и прехода към система за професионално обучение на мениджъри за браншови организации (№36) като сравнителен анализ на руския и българския опит в съответната област. В този контекст е и статията, посветена на съвременните стратегии за обучение и професионална подготовка на бъдещите мениджъри в различни професионални направления (№46). В представената колективна студия пък (№13) кандидата участва в провеждането и представянето на изследване на социо-културните взаимоотношения между студенти и преподаватели като предизвикателства за академична среда. Специално внимание се обръща на педагогическите комуникации „преподавател – студент” (№38) при обучението в управленските специалности. Интерес представлява и идеята за разглеждането на поведението на самоутвърждаването като част от личностната характеристика на преподавателя по управленски дисциплини и съвременния мениджър (№43).

В шестото професионално направление се разглежда управлението на човешките ресурси на пазара на труда в България. Прави се сравнителен анализ на различни аспекти на управлението на човешките ресурси в България и Русия и се извеждат конкретни препоръки на база характерните особености на всяка от страните (№№6, 25, 29, 32, 33, 36, 46, 47, 52). В направлението се разглеждат различни съвременни тенденции и основни методи за управление в кадровия мениджмънт (№25). Интерес представляват научните статии, посветени на разглеждането и сравнителния анализ на руската и българската реалност в развитието на семейното предприемачество (№ 32) и особеностите на разработването на управленската структура на семеен бизнес, отново в сравнителна характеристика (№33).

И накрая, в **седмото професионално направление** се разглеждат теоретични и практически въпроси на **състоянието и развитието, тенденции на управлението на потребителското поведение и продажбите** (№№3, 9, 10, 11, 12, 18, 21). Разглежда се ролята и значението на управленеца в областта на продажбите и мърчандайзинга, спецификата и проблемите, с които може да се сблъска, както и пътищата за разрешаването им. В публикациите в това професионално направление разглежда

същността на съвременните маркетингови концепции, практиките на организацията на управлението на поведението на потребителя и управлението на персонала в тази професионална област (№3, 9). Тук трябва да отбележим, че монографията (№3) и учебниците (№9, 10) могат да се използват и като справочни пособия в реалната практика на управленците в областта на мърчандайзинга и продажбите, и техните служители, като напомняне за основните процеси и подпомагане кариерното развитие. Специален интерес представлява научната статия, посветена на технологията за управление на поведението на съвременния потребител чрез използване на психоанализата и несъзнателните мотиви (№21).

Научните и научно-приложните приноси на кандидата в обсъжданите публикации са резултати от репродуктивната му научна дейност, в която и чрез която са възпроизведени достигнати научни резултати за решаване на определени практически или познавателни задачи. Опитът да конкретизираме тази сравнително обща констатация води до различни повече или по-малко обосновани изводи с характер на принос, които се поляризират в следните четири групи:

1. На базата на задълбочено практическо-приложно изследване на лидерството е представена, апробираната в практиката концепция за управление на екип в стила на Позитивното лидерство.

2. Въз основа на изследване на теоретичните и практико-приложни аспекти на концепцията „Управление на таланта” е доказана ефективността от нейното приложение в управлението на фирмата.

3. Определени са съвременните тенденции и методи в управлението на кадровия мениджмънт, като са предложени модели за прилагането им в практиката.

4. Разработен е цялостен алгоритъм за професионалната подготовка на бъдещия мениджър, включващ професионалния профил на преподавателя, ситуиран в условията на съвременното висше училище.

5. Разработени са теоретични и практически въпроси на управлението на потребителското поведение, включително ролята и значението на управленеца в областта на продажбите и мърчандайзинга.

Освен приносите в трудовете на кандидата се констатираха и някои пропуски и неточности от формално и съдържателно естество, които намираме за уместно и нужно да посочим:

1. В отделни публикации (№16 и №20) на фона на добре обоснованите предложения за усъвършенстване на практиката, направените от кандидата изводи и обобщения имат фрагментарен характер.

2. В някои от трудовете на кандидата (№39 и №45) се констатира частично дублиране на текста по смисъл, което би се приело за допустимо, ако не бяха разглеждани като елемент на самостоятелно изследване.

3. Отделни публикации (№21 и №30) на кандидата биха придобили по завършен вид и застъпваната в тях теза би се възприела по-добре, ако резултатите от изследванията бяха представени таблично, графично или с други измерими нотации.

4. В други публикации (№38 и №42) се натъкваме на тематични описания, които по своето съдържание и начин на изложение са с подчертана дидактическа насоченост.

Направените критични бележки в никакъв случай не целят омаловажаване и още по-малко отричане на безспорните научни достойнства на оценяваните научни трудове. В преобладаващата си част, изследваните от кандидата проблеми се отличават с ясно формулирана теза, задълбочени проучвания и постигнати конкретни резултати с полезни за науката и практиката теоретични обобщения, изводи и препоръки. От публикациите се вижда, че кандидатът е добре запознат с литературата и научните достижения в областта на управлението. Това му е дало възможност да открие някои от

нерешените и частично решени проблеми, да ги изследва и да предложи подходящи за тях решения.

2. Учебна дейност

Кандидатът изнася **лекционни курсове** пред студенти от професионално направление „Икономика“ и професионално направление „Администрация и управление“ в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ на Югозападен университет, Благоевград. Лекционните му курсове са по учебните дисциплини „Психология на управлението“, „Управленски умения“, „Управление на таланта“, „Управленски бизнес етикет“, „Управление на продажбите и бизнес логистика“, „Дистрибуционна политика“, „Поведение на потребителя“.

Аудиторната заетост на Мариана Ушева за периода 2009-2017г. е над 450 часа при норматив 360 часа, а **извънаудиторната** заетост е 630 часа.

Кандидатът участва в разработването на нови и актуализиране на съществуващите програми от професионално направление „Икономика“ и професионално направление „Администрация и управление“ в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, по-важните от които са:

- Програма „Психология на управлението“, модули: „Личността и нейния потенциал в системата на управлението“, „Емоционално-волева сфера на личността в процеса на управление“, „Психофизиологически основи на управлението: функционални състояния и изисквания към поддържането на работоспособност“, „Психология на управленското въздействие“, „Стрес-мениджмънт“, „Управление на конфликтни ситуации“ и др.

- Програма „Предприемаческа култура и бизнес етикет“, с модули: „Предприемаческа организационна култура“, „Управленско общуване и взаимодействие“ и др.

- Програма „Управленски умения“, с модули: „Управленска култура на мениджъра“, „Информационно осигуряване на ръководната дейност и информационна култура на ръководителя“, „Вземане на решения в процеса на ръководната дейност“, „Планирането в ръководната дейност“ и др.

- Програма „Управление на таланта“, с модули: „Оценка на таланта. Сегментация на човешкия ресурс“, „Асесмънт център“, „Методи за идентификация на талантите“, „Компетентностен модел“, „Програма за управление на таланта“, „Коучингът като стил на управление в организацията“ и др.

Мариана Ушева научен ръководител на един докторант, 22 дипломанта от специалности „Стопанско управление“, „Маркетинг“ и рецензент на 60 дипломни работи на студенти от посочените специалности, ОКС Бакалавър и Магистър. Кандидатът е подготвила студенти за индивидуално участие в IV всерусийска научно-практическа конференция „Младежта и управлението през XXI век“, Русия (2011), била е и научен ръководител на 4 отбора от студенти в V международна олимпиада за студенти от ВУЗ по мениджмънт, икономика и социология „Студентска мениджмънт-инициатива“, Русия (2012), осъществявала е тюторинг на студенти като академичен наставник на 20 студенти по Проект BG 051PO001-3.3.07-0002 „Студентски практики“.

3. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на кандидата се отличава с използването на интерактивни средства за обучение и по-конкретно на аудио-видео технологии,

презентации и анимация. Преподаваните учебни дисциплини са обезпечени, както следва:

- „Психология на управлението” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 258 слайда; въпросник, тестове за самооценка, изпитни тестове, методическо пособие с тестове и креативни задачи, учебник (под печат за 2017);
- „Управление на таланта” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 200 слайда; въпросник; тестове за самооценка; изпитни тестове; креативни задачи; монография;
- „Управленски умения” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 481 слайда; въпросник, тестове за самооценка, изпитни тестове, методическо пособие с тестове и креативни задачи, учебник (под печат за 2017);
- „Управление на продажбите и бизнес логистика” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 385 слайда + видеоматериали; въпросник; тестове за самооценка; изпитни тестове; креативни задачи, учебник;
- „Поведение на потребителя” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 340 слайда; въпросник; тестове за самооценка; изпитни тестове; креативни задачи; монография; учебник;
- „Дистрибуционна политика” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 300 слайда; въпросник; тестове за самооценка; изпитни тестове;
- „Управленски бизнес етикет” – лекционен курс в мултимедийна презентация – 361 слайда; въпросник; тестове за самооценка; изпитни тестове; креативни задачи; монография; учебник.

Кандидатът владее писмено и говоримо руски и английски език, което в много отношение подпомага преподавателската му дейност. Равнището на неговата чуждоезикова подготовка му дава възможност да участва и в организиранието множество прояви форуми в Русия и други страни. Справката за **резултатите от анкетните проучвания на мнението на студентите** за равнището на преподаване, през последните 5 години показва, че средната оценка за кандидата е в рамките от 4,97 до 5,55. Кандидатът се ползва с **добро име между колегите и студентите и поддържа добри контакти със специалисти от практиката.**

4. Административна и обществена дейност

Участието на Мариана Ушева в **административната дейност** на Факултета се изразява в:

- Разработване на нови и актуализиране на действащи учебни планове на специалности от професионално направление 3.7. „Администрация и управление” и професионално направление 3.8. „Икономика”, ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър”;
- Участие в разработването на доклади за акредитиране и за следакредитационен контрол на специалности в ОКС „Бакалавър”, ОКС „Магистър” и ОКС „Доктор” в професионално направление 3.7. Администрация и управление и в професионално направление 3.8. Икономика, вкл. на чужд език;
- Отговорник е по качеството на катедра „Мениджмънт и маркетинг” и одитор към Отдел „Оценяване и поддържане на качеството” на ЮЗУ „Н. Рилски”. Участва в подготовката и осъществяването на дейностите по осигуряване изпълнението на коригиращите действия след плановите одити на Стопанския факултет. Участва в организацията и осъществяването като обучител на семинари по проблематиката на качеството;
- Разработва нови и актуализира действащи учебни програми по учебните дисциплини;

1. Психология на управлението;
2. Управленски бизнес етикет;
3. Управление на таланта;
4. Поведение на потребителя;
5. Дистрибуционна политика;
6. Управление на продажбите и бизнес логистика;
7. Управленски умения;
8. Предприемаческа култура и бизнес етикет;
9. Бизнес комуникации;
10. Умения за управление;
11. Психология на предприемаческата дейност.

Мариана Ушева **участва в множество изложби-презентации на учебно-методически издания в чужбина** и печели награди и дипломи за издадените от университетското издателство монографии и учебници. Една от най-престижните подобни награди на кандидата е Златен медал „Европейско качество” от Руската академия за естествени науки, Москва, Русия.

Обществената активност на кандидата намира израз в членството му в **научни организации в страната и чужбина**, както следва:

- *Национални научни организации/асоциации*: член на Общество „Знание”; член на Съюза на икономистите в България; нещатен експерт по Управленска психология към Българската камара за образование, наука и култура;

- *Международни научни организации/асоциации*: член на Руската академия по естествени науки (секция „Икономически науки”) - Москва, Русия; член на Нова икономическа асоциация – Москва, Русия; член на Организационния комитет за научни проекти към Института за кадрово развитие и мениджмънт, Екатеринбург, Русия; член на Научно-образователния център по изучаване и проектиране на професионални компетенции на специалистите към Уралския държавен педагогически университет, Екатеринбург, Русия.

Мариана Ушева е активен **член и на редакционни колегии в страната и чужбина**:

- в България: член на Редакцияната научна колегия на сп. Предприемачество;
- в чужбина: член на Редакцияната колегия на рецензираното научно списание „INTERNATIONAL JOURNAL OF APPLIED AND FUNDAMENTAL RESEARCH” , член на Редакцияната колегия на рецензираното научно списание „Современные проблемы науки и образования”; член на Редакцияната колегия на рецензираното научно списание „Педагогическое образование в России”.

5. Лични впечатления

Личните ми впечатления от Мариана Ушева са много добри. Тя се отличава със своето трудолюбие, отговорност, прецизност в работата и креативност. В преподавателската си дейност широко прилага интерактивните средства за обучение, а в научноизследователската-системно-интегрирания и ситуационен подход. Между студентите и колегите си се ползва с авторитет. Добри са и отзивите за нея от специалистите в практиката. Вземайки под внимание нейните нагласи и предпочитания в научноизследователската работа бих ѝ препоръчал за в бъдеще да посвети усилията си в решаването на проблеми, свързани с интелектуалния капитал, интелектуалните технологични системи и организационната култура.

Заклучение

От проверката на документите по конкурса установих, че **нарушения в процедурата по избора за доцент не са допуснати**. Спазени са изискванията на чл. 24 (1), 27 (4) т.1 и т.2 от ЗРАСРБ и на чл. 53 (1)(2) и чл. 57а (2) т.1 и т.2 от ППЗРАСРБ.

Запознаването с документите по конкурса и оценката на публикациите на Мариана Ушева ми дават основание да направя следните изводи:

1. В конкурса тя е **единствен кандидат**;
 2. Притежава образователната и научна степен „**доктор**“;
 3. Заема академичната **длъжност главен асистент** във висшето училище обявило конкурса;
 4. Осигурена ѝ е необходимата **аудиторна и извънаудиторна заетост**;
 5. Има **публикувани учебници и монографии** по преподаваните от нея основни дисциплини;
 6. Изнася **лекции** по седем дисциплини в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, които са пряко свързани с конкурса;
 7. Осъществява научно ръководство на един **докторант**.
 8. Осъществила е научно ръководство на 22 **дипломанти** и е рецензирала 60 **дипломни работи**;
 9. Кандидатства в конкурса с **достатъчно по количество**, несвързана с докторската дисертация **научна продукция**, включваща 55 труда, съставени от 3 самостоятелни монографии, 4 колективни монографии в чужбина, 1 колективна студия, 19 научни статии в България, 20 научни статии в чужбина, 3 доклада, 3 самостоятелни учебника, 1 колективен учебник, 1 учебно ръководство или общо 55 публикации с общ обем 2292 страници;
 10. От представените 55 научни труда 23 са на руски език и 5 на английски език;
 11. Документирани са 39 цитирания на кандидата от други автори, като от тях 15 – в български източници, 24 – в международни;
 12. В своята съвкупност оценените публикации **съдържат безспорни научни и научно-приложни приноси**, с които се **допълва и доразвива** научното познание в областта на управлението.
- Обобщената ми оценка** по критериите и показателите за учебната, научноизследователската и друга академична дейност свързана с конкурса показва, че гл. ас. д-р Мариана Николова Ушева **отговаря на изискванията** на чл. 24 и чл. 27 от ЗРАСРБ и чл. 53 и чл. 57а от ППЗРАСРБ, както и на наредбата за развитие на академичен състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „**доцент**“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление/Икономика и управление (управление).

29.09. 2017г.
Благоевград

Подготвил рецензията:
Проф. д-р М. Рибов